

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Detailhandel

**Pensioenfondsen
Detailhandel**

2e kwartaal 2020

Het doel van de **reo**[®] (responsible engagement overlay)* service is om bedrijven te stimuleren hun handelswijze met betrekking tot ESG (milieu, maatschappij en goed bestuur) te verbeteren. Dit doen wij door ondernemingen waarin onze klanten zijn belegd aan te spreken (engagen) op ESG-kwesties. De focus ligt op het verbeteren van het beleggingsresultaat op lange termijn. Wij willen bedrijven helpen om commercieel succesvoller te worden door op een veiligere, schonere en meer verantwoorde wijze te werken. Zo zijn bedrijven ook beter gepositioneerd om met ESG-risico's en -kansen om te gaan.

Voor de meeste beursgenoteerde ondernemingen stond het jaarvergaderingseizoen vooral in het teken van de coronapandemie. In grote delen van de wereld waren fysieke AVA's niet mogelijk. Wij spraken met bedrijven over noodplannen, zoals uitstel van de vergadering, een hybride vorm (deels fysiek, deels online) of volledig online, waar dat was toegestaan. Ons aandachtspunt was dat deelname van de aandeelhouders niet zou worden beperkt.

De coronapandemie heeft tijdens het stemseizoen op verschillende manieren gevolgen gehad voor de aandeelhoudersrechten, zoals beperkte informatievervalsing, kortere periodes tussen uitnodiging en vergadering, en intrekking van dividenduitkeringen. Bij veel ondernemingen heeft de pandemie ook geleid tot lagere beloning van bestuurders, opschorting van programma's voor de inkoop van eigen aandelen en meer aandacht van beleggers voor factoren die van belang zijn voor mens en milieu.

Dit seizoen hebben we voor het eerst onze nieuwe klimaatstemrichtlijnen toegepast. Hiermee zetten we onze stem in voor beter klimaatbeheer bij ondernemingen in sectoren met een groot milieueffect. We zagen ook iets meer activiteit op het gebied van aandeelhoudersmoties over klimaat, vooral in de VS.

Klimaatbeleid Australië en Nieuw-Zeeland

In april van dit jaar namen we deel aan een door HSBC geïnitieerd en door BMO en AMP gecoördineerd engagement over klimaatbeleid met Australische ondernemingen in de grondstoffenwinning. In Australië wordt al sinds 2018 een debat over dit onderwerp gevoerd. In dat jaar werd de hele sector namelijk beschuldigd van lobbyen tegen belangrijk klimaatbeleid en beleid voor koolstofarme energie.

In april hebben we een brief gestuurd naar de voorzitters van elf grondstofwinende bedrijven die lid zijn van brancheorganisaties waarvan bekend is dat ze tegen klimaatbeleid lobbyen. In de brief benadrukten we dat een bestuur van een onderneming niet alleen toezicht moet houden op alle directe interactie met beleidsmakers, maar ook dat het oog moet hebben voor de standpunten van brancheorganisaties. We hebben de ondernemingen aangespoord regelmatig evaluaties uit te voeren en informatie te verschaffen over hoe de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs vorm krijgen in de lobbypraktijken.

Zes bedrijven hebben tot dusver op onze brief gereageerd, met uiteenlopende reacties.

We hebben ook feedback gekregen van kolen-, gas- en oliebedrijven. We signaleren dat deze zich terughoudend opstellen als het gaat om de bestrijding van klimaatverandering. De oorzaak hiervan ligt naar ons oordeel in een gebrek aan een robuuste strategie voor energietransitie, maar ook in een actieve rol van brancheorganisaties die in de media zijn beschuldigd van lobbyen tegen klimaatbeleid.

Verantwoorde werkwijzen in de farmasector

In april 2020 hebben we besloten deel te nemen aan een gezamenlijk initiatief van beleggers gericht op verantwoorde praktijken in de farmaceutische industrie tijdens de coronapandemie. De reacties van veel

farmaceutische ondernemingen zijn bemoedigend, maar we maken ons zorgen over geluiden dat er ondernemingen zijn waarvoor rechtvaardige toegang tot medicijnen en vaccins niet een prioriteit zijn.

Het initiatief is gebaseerd op zes beginselen: onder andere zorg voor de veiligheid, de gezondheid en het welzijn van werknemers; wereldwijde toegang tot betaalbare zorg; samenwerking en uitwisseling van relevante gegevens; bij R&D op de langere termijn voldoende aandacht voor infectieziekten.

Hoge risico's in slachthuizen

Veel vleesverwerkende bedrijven in de Verenigde Staten en andere landen, zoals Brazilië, Duitsland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk, zijn een brandhaard van de verspreiding van het coronavirus gebleken. Dit heeft geleid tot brede kritiek op de arbeidsomstandigheden in deze bedrijven, waar werknemers in bijzonder krap bemeten ruimtes vaak lange werkdagen maken en waar afstand houden zo goed als onmogelijk is.

Daarom hebben we een verklaring ondertekend (zie:

https://www.iccr.org/sites/default/files/page_attachments/investorstatementoncovid19riskstomeatsectorworkerswsig_06_15.20.pdf) waarin aandacht wordt gevraagd voor de risico's van de coronapandemie voor werknemers in de vleesverwerkende industrie. De verklaring bevat ook aanbevelingen ter bescherming van alle belanghebbenden, met name van de werknemers, maar ook van gezinnen.

We hebben ons verder aangesloten bij een kleine groep beleggers die in gesprek wil gaan met enkele grote ondernemingen die actief zijn in de VS.

Ook in de toekomst willen wij met deze partijen in gesprek blijven over hun reactie op de pandemie en over structurele veranderingen die nodig zijn voor de aanpak van al langer slepende kwesties rondom arbeidsomstandigheden.

Geestelijke gezondheid op het werk

De coronacrisis stelt niet alleen de veerkracht en het crisisbeleid van ondernemingen op de proef, maar heeft uiteindelijk ook geleid tot veel stress en onrust bij het personeel. Een van de belangrijkste aandachtspunten van ons engagement de afgelopen maanden was dan ook dat ondernemingen zich volledig bewust zijn van het effect van de crisis op de werknemers.

Samen met andere partijen hebben we daarom een brief aan de 100 grootste beursgenoteerde ondernemingen in het Verenigd Koninkrijk ondertekend waarin we er op aandringen om de geestelijke gezondheid van de werknemers te beschermen. We hebben gevraagd om na te denken over de ontwikkeling van een actieplan met onder andere extra trainingen voor managers, grotere arbeidsflexibiliteit en duidelijke richtlijnen voor hulp, inclusief monitoring van het daadwerkelijke gebruik van de hulpprogramma's om er zeker van te zijn dat de boodschap ook over komt.

De handen ineen via beleggersnetwerken

Ook in de toekomst willen wij met deze partijen in gesprek blijven over hun reactie op de pandemie en over structurele veranderingen die nodig zijn voor de aanpak van al langer slepende kwesties rondom arbeidsomstandigheden.

Geestelijke gezondheid op het werk

De coronacrisis stelt niet alleen de veerkracht en het crisisbeleid van ondernemingen op de proef, maar heeft uiteindelijk ook geleid tot veel stress en onrust bij het personeel. Een van de belangrijkste aandachtspunten van ons engagement de afgelopen maanden was dan ook dat ondernemingen zich volledig bewust zijn van het effect van de crisis op de werknemers.

Samen met andere partijen hebben we daarom een brief aan de 100 grootste beursgenoteerde ondernemingen in het Verenigd Koninkrijk ondertekend waarin we er op aandringen om de geestelijke gezondheid van de werknemers te beschermen. We hebben gevraagd om na te denken over de ontwikkeling van een actieplan met onder andere extra trainingen voor managers, grotere arbeidsflexibiliteit en duidelijke richtlijnen voor hulp, inclusief monitoring van het daadwerkelijke gebruik van de hulpprogramma's om er zeker van te zijn dat de boodschap ook over komt.

De handen ineen via beleggersnetwerken

We hebben dit kwartaal onze samenwerking uitgebreid met deelname aan een aantal internationale beleggersnetwerken in Noord-Amerika.

Zo zijn we lid geworden van een stuurgroep van de **Investor Alliance for Human Rights**, dat zich inzet voor de bevordering en toepassing van de Guiding Principles for Business and Human Rights van de VN door beleggers en ondernemingen. De stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van wereldwijde beleggers en mensenrechtensdeskundigen en adviseert over de formulering en uitvoering van strategieën. We hebben deelgenomen aan een strategiebijeenkomst waarin is gewerkt aan de strategische focus voor de komende jaren.

We zijn ook aangesloten bij het **Interfaith Center on Corporate Responsibility ('ICCR')**, een netwerk van institutionele beleggers met een lange traditie. Het ICCR wil zich inzetten voor engagement met ondernemingen en beleidsmakers over ESG-risico's variërend van klimaatverandering, waterrisico's en volksgezondheid tot mensenrechten, arbeidsrechten en bedrijfsethiek. De bijna 300 leden vertegenwoordigen religieuze organisaties, vermogensbeheerders, vakbonden, stichtingen en andere maatschappelijk betrokken beleggers die samenwerken met een wereldwijd netwerk van ngo's en zakelijke partners die zich inzetten voor bevordering van het algemeen belang.

En tot slot hebben we ons aangesloten bij **Racial Justice Investing**, een coalitie van voornamelijk in de VS gevestigde beleggers die het aspect van rassengelijkheid bij beleggings- en engagementactiviteiten onder de aandacht wil brengen. De coalitie biedt beleggers informatie en ondersteuning bij inspanningen om op een betekenisvolle manier de strijd aan te gaan met institutioneel racisme binnen de eigen instelling en binnen de ondernemingen waarin wij beleggen.

Stimuleren verbetering ondernemingsbestuur Japan

We spreken in Japan al ruim 15 jaar met ondernemingen, toezichhouders en andere marktpartijen over het verbeteren van de corporate governance in het land. Behalve dat we actief gebruik maken van ons stemrecht en ondernemingen direct aanspreken, hebben we ook leiding gegeven aan een aantal succesvolle samenwerkingsverbanden.

In de loop van de jaren werd enige vooruitgang geboekt, maar slechts mondjesmaat en beperkt tot een handjevol bedrijven. Japan bleef achterlopen bij de gangbare norm in andere ontwikkelde markten. Het tij is echter gekeerd. De hervormingen door de Japanse premier Abe en het feit dat het staatspensioenfonds de stewardship-verwachtingen heeft opgeschaald, hebben beleggers een flinke steun in de rug gegeven bij de inzet voor betere corporate governance.

Het doet ons genoegen te kunnen melden dat in 2020 meer dan 30 ondernemingen die wij hadden aangesproken het doel van een derde bestuursonafhankelijkheid hebben bereikt. Daartoe behoorde een aantal grote ondernemingen: **Nippon Telegraph & Telephone, Recruit Holdings, NTT Docomo** and **Mitsubishi Corp**. De klus is nog niet geklaard en we gaan dan ook door met ons actief eigenaarschap in Japan.

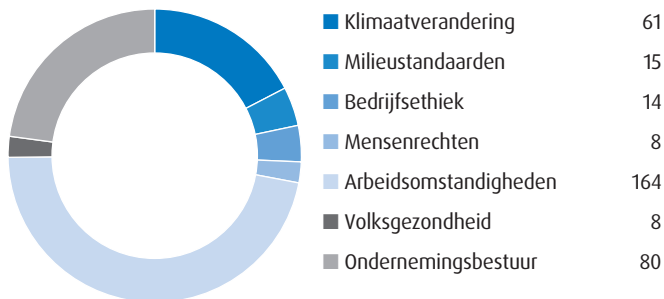
Aantal aangesproken ondernemingen dit kwartaal

Aangesproken ondernemingen	Behaalde milestones	Aantal landen
167	71	22

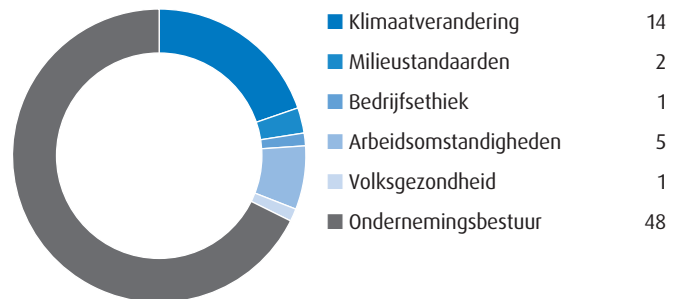
Engagement naar regio

Aangesproken ondernemingen naar onderwerp

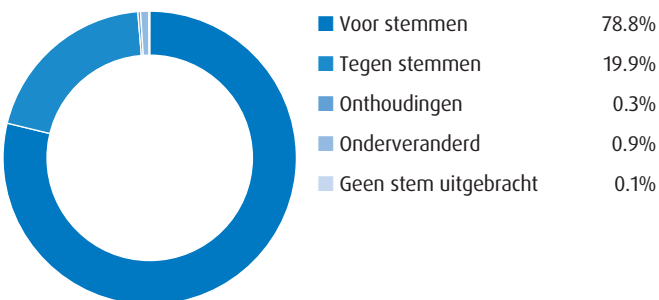

Behaalde milestones naar onderwerp

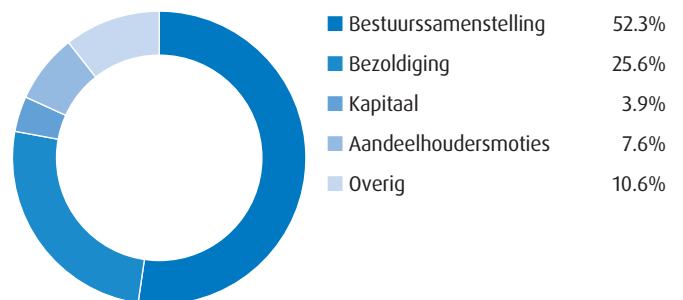

Stemresultaten:

Aantal AVA's	847
Aantal stemmen	13320

Stemmen tegen en onthoudingen naar onderwerp

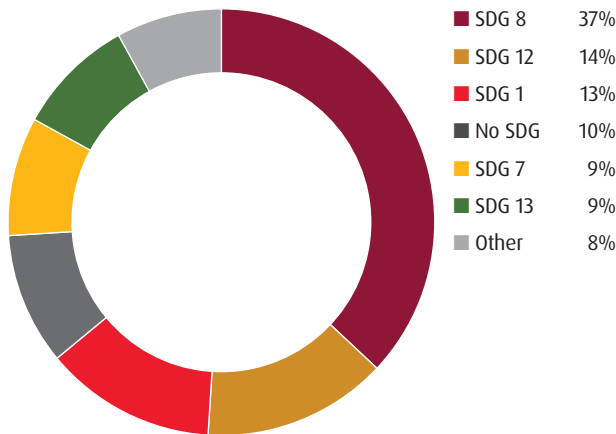
* **reo**® wordt toegepast op €170billion beheerd vermogen per 31 maart 2020.
 ** Bedrijven kunnen zijn aangesproken op meer dan een onderwerp.
 *** Dit verslag is opgesteld met behulp van gegevens die zijn verstrekt door een externe aanbieder van het elektronisch stemplatform. De statistieken zijn exclusief stemmen met nul aandelen en herinschrijvingen. Vergaderingen/stemmingen/voorstellen/ worden geacht niet in stemming te zijn gebracht indien: de stembiljetten zijn verworpen door stemgerechtigde tussenpersonen (bv. indien de nodige documenten (zoals volmachten, bevestiging van de uiteindelijke gerechtigde, enz.) niet aanwezig waren); geïnstrueerd als "Niet stemmen" (bv. op aandelenblokkerende markten); of geen instructie hebben gekregen. In het verleden behaalde resultaten mogen nietgezien worden als een indicatie van toekomstige resultaten. Beurs- en valutaschommelingen betekenen dat de waarde van en de inkomsten uit beleggingen in het Fonds niet gegarandeerd zijn. Zij kunnen zowel dalen als stijgen en u kunt uw inleg verliezen.

Engagements en Sustainable Development Goals (SDGs)

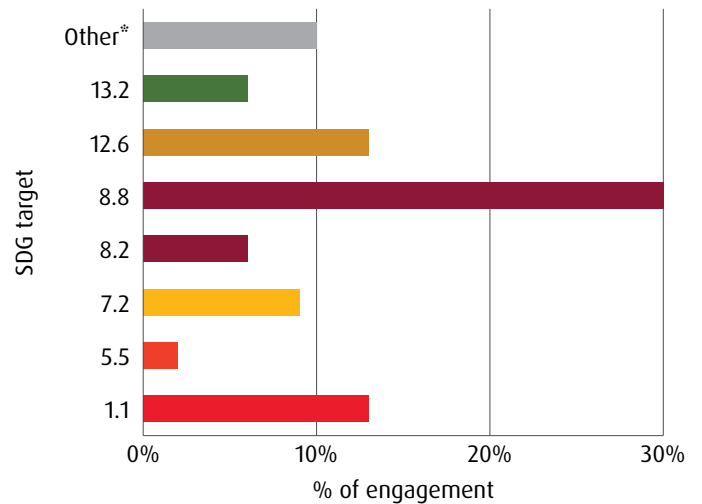
De 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) zijn ontwikkeld door de VN en bedrijfstakoverkoepelende stakeholders, met het oog op het opstellen van een routekaart naar een duurzamere wereld.

Wij gebruiken de gedetailleerde onderliggende SDG-doelstellingen om de engagementdoelen per bedrijf te bepalen, waar relevant, en om de positieve maatschappelijke en milieugevolgen van engagement te verwoorden. Engagements worden systematisch op doelniveau vastgelegd, om een grotere nauwkeurigheid en een grotere impact mogelijk te maken.

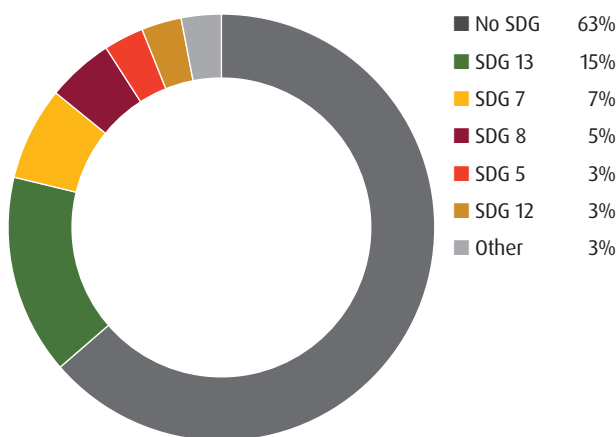
Engagement SDG niveau

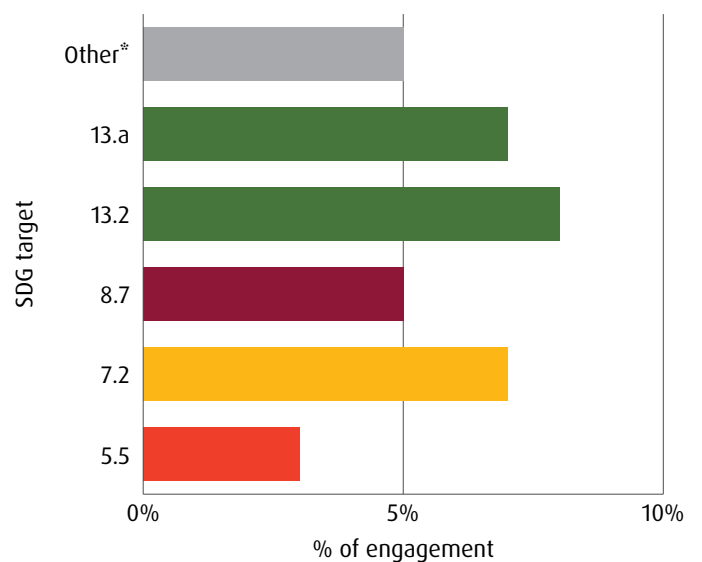
Engagement onderliggende SDG doelstelling

Milestone SDG niveau

Milestone onderliggende SDG doelstelling

*Other vertegenwoordigt SDG subdoelen die minder dan 2% van de relevante SDG uitmaken.

Engagement casestudy

Naam: Goldman Sachs Group Inc/The	Land: VS	Sector: Financiële instellingen
Prioriteitsonderneming: -	ESG-risicoscore: 	Reactie op eerder engagement: Voldoende
Thema: Milieubeheer	Titel van engagement casestudy: Klimaatfinanciering	
SDG: 13.2 Climate Action		

Achtergrond

De OESO schat in dat tot 2030 \$6,9 biljoen nodig is om de klimaat- en duurzame ontwikkelingsdoelen te realiseren. Een van die doelen is de overgang naar een koolstofarme economie, die voor banken met zowel risico's als kansen gepaard gaat. In 2019 hebben we de klimaatstrategie van grote financiële instellingen in de ontwikkelde markten onder de loep gelegd. Daarbij hebben we onder meer gekeken of er stresstesten waren uitgevoerd en of deze relevante bedrijfsmaatstaven hadden opgeleverd. Tot onze spijt moeten we concluderen dat de meeste banken over onvoldoende robuuste systemen en procedures beschikken om het klimaatrisico het hoofd te bieden. Als een van de grootste en invloedrijkste investeringsbanken ter wereld is Goldman Sachs daarop geen uitzondering.

Actie

We hebben dit jaar diverse malen met de bank overlegd en getracht te achterhalen in hoeverre duurzaamheid en het klimaat een rol spelen in de kredietverlening en het acceptatiebeleid. We kregen te horen dat er een nieuw beleidskader voor sociale en milieurisico's in de maak was en dat meer informatie bekendgemaakt zou worden over nieuwe procedures voor de beheersing van klimaatrisico's, conform de aanbevelingen van de Taskforce on Climate Related Financial Disclosures (TCFD). Onze conclusie was dat het concern meer werk verzette dan het meldt en hebben aangegeven hoe het evenwicht daartussen kan worden hersteld. Tegen eind 2019 heeft de onderneming aangekondigd dat het \$ 750 miljard vrijmaakt voor financiering, adviesdiensten en investeringen in duurzame initiatieven zoals de overgang naar een koolstofarme economie. In het kader daarvan heeft GS het milieubeleid aangepast. De financiering van nieuwe kolenmijnen en met behulp van kolen opgewekte elektriciteit wordt beperkt. Van de grote Amerikaanse banken heeft GS daarmee het sterkste beleid. En ten slotte heeft de bank dit kwartaal haar eerste TCFD-verslag gepubliceerd.

Oordeel

Naast de gedane toezeggingen op ondernemingsniveau was de publicatie van het eerste TCFD-rapport een noodzakelijke stap. Het management krijgt daarmee meer inzicht in de invloed van het klimaatrisico en beleggers kunnen aan de hand van het rapport analyseren hoe de relevante risico's worden onderkend en beperkt. In het rapport is veel van het bestaande werk op dit gebied samengebracht. Daarnaast is er nu meer duidelijkheid over de scenarioanalyse van het klimaatrisico. Maar hoewel het proces is toegelicht, ontbreekt informatie over de uitkomsten. In de toekomst dringen we aan op meer informatie hierover. Ook zien we graag meer details over en aanscherping van de beperkingen van de financiering van koolstofintensieve sectoren.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
■ SDG1	1.1	Tegen 2030 extreme armoede uitroeien voor alle mensen wereldwijd, die met minder dan \$1,25 per dag moeten rondkomen.
■ SDG3	3.8	Zorgen voor een universele ziekteverzekering, met inbegrip van de bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins voor iedereen
■ SDG5	5.1	Een einde maken aan alle vormen van discriminatie jegens vrouwen en meisjes, overall.
■ SDG5	5.5	Verzekeren van de volledige en doeltreffende deelname van vrouwen en voor gelijke kansen inzake leiderschap op alle niveaus van de besluitvorming in het politieke, economische en openbare leven.
■ SDG6	6.3	Tegen 2030 de waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken, de lozing van gevaarlijke chemicaliën en materialen een halt toe te roepen en de uitstoot ervan tot een minimum te beperken waarbij ook het aandeel van onbehandeld afvalwater wordt gehalveerd en recyclage en veilige hergebruik wereldwijd aanzienlijk worden verhoogd.
■ SDG6	6.4	Tegen 2030 in aanzienlijke mate de efficiëntie van het watergebruik verhogen in alle sectoren en het duurzaam winnen en verschaffen van zoetwater garanderen om een antwoord te bieden op de waterschaarste en om het aantal mensen dat af te rekenen heeft met waterschaarste, aanzienlijk te verminderen.
■ SDG7	7.2	Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen.
■ SDG8	8.2	Tot meer economische productiviteit komen door diversificatie, technologische modernisatie en innovatie, ook door de klemtoon te leggen op sectoren met hoge toegevoegde waarde en arbeidsintensieve sectoren.
■ SDG8	8.5	Tegen 2030 komen tot een volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor alle vrouwen en mannen, ook voor jonge mensen en personen met een handicap, alsook een gelijk loon voor werk van gelijke waarde.
■ SDG8	8.6	Tegen 2020 het aandeel aanzienlijk terugschroeven van jongeren die niet aan het werk zijn, geen onderwijs volgen en niet met een opleiding bezig zijn.
■ SDG8	8.7	Onmiddellijke en effectieve maatregelen nemen om gedwongen arbeid uit de wereld te helpen, een einde te maken aan moderne slavernij en mensensmokkel en het verbod en de afschaffing van de ergste vormen van kinderarbeid veiligstellen, met inbegrip van het rekruteren en inzetten van kindsoldaten, en tegen 2025 een einde stellen aan kinderarbeid in al haar vormen.
■ SDG8	8.8	De arbeidsrechten beschermen en veilige en gezonde werkomgevingen bevorderen voor alle werknemers, met inbegrip van migrantenarbeiders, in het bijzonder vrouwelijke migranten, en zij die zich in preciaire werkomstandigheden bevinden.
■ SDG9	9.1	Ontwikkelen van kwalitatieve, betrouwbare, duurzame en veerkrachtige infrastructuur, met inbegrip van regionale en grensoverschrijdende infrastructuur, ter ondersteuning van de economische ontwikkeling en het menselijk welzijn, met klemtoon op een betaalbare en billijke toegang voor iedereen.
■ SDG9	9.4	Tegen 2030 de infrastructuur moderniseren en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van hulpbronnen en van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden.
■ SDG11	11.4	De inspanningen verhogen om het culturele en natuurlijke erfgoed van de wereld te beschermen en veilig te stellen.
■ SDG12	12.2	Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.
■ SDG12	12.4	Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.
■ SDG12	12.5	Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.
■ SDG12	12.6	Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.
■ SDG13	13.1	De veerkracht en het aanpassingsvermogen versterken van met klimaat in verband te brengen gevaren en natuurrampen in alle landen.

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
■ SDG13	13.2	Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in nationale beleidslijnen, strategieën en planning.
■ SDG13	13.a	De verbintenis uitvoeren die door de ontwikkelde landen in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering genomen werd omtrent de doelstelling om tegen 2020 gezamenlijk jaarlijks \$ 100 miljard bijeen te brengen uit allerlei bronnen, om tegemoet te komen aan de behoeften van de ontwikkelingslanden in de context van aanzienlijke mitigatieacties en van transparantie inzake implementatie, en om door deze kapitalisatie het Groene Klimaatfonds zo snel mogelijk volledig operationeel te maken.
■ SDG15	15.1	Tegen 2020 het behoud, herstel en het duurzaam gebruik van terrestrische en inlandse zoetwaterecosystemen en hun diensten waarborgen, in het bijzonder bossen, moeraslanden, bergen en droge gebieden, in lijn met de verplichtingen van de internationale overeenkomsten.
■ SDG15	15.a	Financiële hulpbronnen mobiliseren en aanzienlijk verhogen vanuit allerlei bronnen om de biodiversiteit en de ecosystemen te vrijwaren en op duurzame wijze te gebruiken.
■ SDG16	16.5	Op duurzame wijze komaf maken met corruptie en omkoperij in al hun vormen.
■ SDG16	16.6	Doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen op alle niveaus.